

Биске кирип турар өлүктүн шынары эки-дир

Бистин Овэр районунун бет-беткей катарында 1970-71-жылдары сезонунда шикти-биле 5400 рубль түнүгү алу-пканы берген. Бо чылым бистин чериян тайга шына-рында дини элек болган. Бе-летке чери ачылардан 50-жылы-биле хероон чарыч, ан-ларынче атырган. Оларынч алаар мурунда Торгалы, Сагы, Хангайтай сууларга ачылар хуралын эрттирип, сууларга чугаалашкан.

Херо чаргандардан хула-гени ачыр куушкерлер хой, Чикээ, 74 харыч хоочун ач-чы Донган Мугур-Саган, оон ачыла Кемен Мугун, Да-аа Мугун эки эки шынары кеңтерин эккен дужагаан. Оларынч беткей кеңтерин-де канды-даа хоулга төс-боган. Мугун Ке, Ондар Эрес-оол, Кулар Түмөтэй ба-ла-ла хой оламы болган. Боларын дужагаан кеңтерин эки шынары-биле дем-леткен.

Бичанган, хулап адымган, продукция бедик шынары болууга, ачыларга-да, ху-лап алычты менде-да өр-нүчү-дүр. Дуржулгагы ачыларын ачымында беткей-чери 8192 рубльгү өлүгү 154 хуу чедир күдүкчүлөк.

Мугун АНЧМАА, Хандгайтынч беткей катарында склад өргө-лөткөн.

ПРАГА. (СЭТА). Чехословак Прешов хоорайга эртен ула-хунда Европанын анык спортчуларын дөрткү че-мпондун совет хоккейчи-лерин тилектеш-биле доо-зуган. Бистин аныктарын-тай хоккейчи дружины дини бири черин алы-пкы марылдазына үш ка-тап улантыр шүтүлгөй Ийги-терде — Швейцария шили-дек команда, үшкүтүндө — ЧССР-нин. Оларынч соонда черлерин Финляндияны, ГФР-ни болган Норвегияны шилидек командалар алган.

Совет хоккейчилер сөөгү болган шиктирилг марыл-даа оюнуга шөл ээлерин-биле ужурашкан. Бистин анык спортчуларыныс ба-тайты үдө бичи дык шы-рак күштүгү көрүлгөн че-лип алган. Оон түнелде тилек — 6:2 (4:1, 1:0, 1:1) удулгун.

Чээ чылда бистин эи ба-тайты Европа чемпионарын адыраг мындыг доокутулар Третьяк (Армиянын төп спорт клубу), Котомкин («Торпедо, Горький»), Камгалачты ойнак-чылар Блохин, Никитин (АТСК), Григоркин, Тихонов («Трактор», Челябинск), Мо-сеев («Торпедо», Горький), Ситников («Химик», Воскре-сенск), халдакч ойнакчылар Бариев, Болчок, Глазов, Медков, Попов (АТСК), Ба-

дерис («Динамо», Рига), Го-ликов («Дизелист», Пенза), Ко-ндратов («Советтер чалгыны»), Андреев, Иванов (АТСК, Ле-нинград).

Блохин биле Иванов ийи ка-тап Европа чемпионаттары-нын лауреаттары болган. ЧССР-ниң чемпиону — АТСК командасы-биле ЧССР-ниң шилидек командалык до-зукту ойнакчы Вадислав Третьяк база бир улау тил-легени чедип алган: анык

Оолдар—алдын олчалыг

хоккейчилерин Европа че-мпондунга дөрт катап ки-ришкен, ам оон алган ша-налдарын арасында ол мар-ылдааларынч бир мөңгү болган үш алдын медалы бар! Командаларынч марылда-ларга ЧССР-ниң алдынкы тренери Николай Эштейн болган спорт мастери Юрий Баулин беткей. Шилидек командада сес клубтун ойнакчылары кирген.

Европа чемпиондарынч беш марылдааларынч шүтүлгө уткан, үш марылдаага боду-

нун таламычте бистин коман-дасынч халдакч алап катан-ба эрттирген. Камгалаччылар кончук эки ойнаан. Халдак-чылар адыкчыларынч тала-зынче 46 шайба эрттирген. Бадерис, Болчок, Андреев эң түнелдиг ойнаан. Бадер-ис Чехословакиянын шили-дек командалы-биле ойна-

рында марылдаа мадыры болган. Чехословакияны, Швейцарияны болган Финля-ндияны анык хоккейчилеринч мергекчи дык эккен. Бо сезонда Чехословакияны анык спортчуларынч Руминия-га «Найрал марылдаа-зы-га», Финляндияга бир марыл-даага уткан. Бистин аныкта-рыныс алаа ийги чери ал-ган.

ЧССР-ниң шилидек коман-дасынч оон кол мар-ылдааларынч дайынчы бет-кейди киришкен.

Анык спортчуларынч Евро-па чемпиондары — ЧССР-ниң шилидек командалык хоккейчилеринч туртунче чалып келген. Москвагы Ше-реметьев аэропортуна СЭТА-ның корреспондентиз В. Дворов олар-биле ужу-рашкан. Оларынч туталааны мындыг.

Вадислав ТРЕТЬЯК.—Прешовка болган марылдаа Евро-панынч бири чери анык спортчуларынч алыр марыл-даага мөңгү дөрт катап ки-ришкен марылдаа болган.

Улау-хунда улус меңээ ху-лап база — Чемпионаттын эки доокуч ойнакчыларынч деп шиктирилг тымыска, «пенсия» үдөй: намы-гарым айы-биле моюн сонгар-а аныктар командалыкын со-ставыга ойнаас апарган мен. Мөңгү киришкен марылдаа-ларынч шүтүлгө алаа эң бер-ге марылдаа ол болган. Швей-царияны, Чехословакияны, Финляндияны анык хоккейчилеринч ойнаа мер-гекчи алаа-на өскөлдү.

Бистин туртунгустун 1970-71-чылда шилидек аныктар ко-мандалык мөңгү алаак үнө-лөч болду. Камгалаччылар Никитин биле Блохин ойнаа-лаа демдегесээр-дир мен. Олар шымырак, шыла-ла доокуч шөл марылдааларынч дайынчылар. Халдакчы-лардан мен бодарымга, эң экилер Бадерис биле Бол-чок — алаагы, дини ойнак-чы болган.

Марылдаа кончук эки орга-низаттыгын. Чемпионат эртер шөлдү ээлер аалчы-ларынч хоорайнын эң эки бажынын берген. Командалык шүтүлгө найралдыг туртунгусту. Чээ чылды калы уткудус. Чемпионат

хүннеринде организаакчылар-ынч талааныс алаага со-нуургангы килеттегирге чо-рдуус, кино көртүгүс.

Хельмут БАДЕРИС.—Бо чылда Рига «Динамо»-нун составыга бажылаткына бердим. ЧССР-ниң анык спортчуларынч шилидек командалык кайрым. Чехо-ловакияны шилидек коман-дасынч ойнааныс саты-жымдан черле утундубас, ычкан дөрт катап шайба эр-тир каткан мен. Манас мөңгү калы ойнаа эштерин Попов, Голиков, Тихонов база өзөн-зес ачы-дузалы болган.

Чемпионат менде эки-ле школа болду. Кол-кол шөлд болган фин хоккейчилеринч сонуургангы ойнаа өзөн-зес аргаларын көрү алдым. Бистин командалык дээр ойнакчы Третьякты, камга-лаачы Никитинки биле Тихо-новты, халдакчы ойнакчылар Болчок биле Попову ойна-лаа демдегесээр-дир мен.

Рига «Динамо»-нун сурган-чызы В. Тихоновун, анык-тарынч шилидек командалы-нын тренери Н. Эштейн-ни, Ю. Баулинны хоккейге эң баштагы черишкени-

рамын чедип алырына дуу-лаанын алаак-ла өөрү-дүр мен.

Сергей ВОЛЧКОВ.—Бистин шилидек командалык кай-паны мен, ычканга ук ко-мандала сеткил алаак та-нар-дыр. Чангыш шүтүлгө дини, шүтүлгө чангыш дини туртунгусту чоралган бис. Эң берге марылдаа ойна-рында бичи кайгыс-даа далдараан. Андреев сөөгү ужуражышына берге кем-дей берсе-даа, эр-тей дитти ойнаа.

ЧССР-ниң аныктарынч шилидек командалык со-ставыга ойнаа мөңгү улау болушкун болган, ычканга АТСК-ниң шилидек коман-далыкын составыга кайра — анык күдүкчиги ботталды-рында алган дуржулга ду-за чедир деп алаагээр-дир мен.

Роберт САХАРОВСКИЙ.—Арбитр кийи болгай мен, ыч-канга анык спортчуларынч чемпиондалык чамдык оюн-нар чедип, күш демселетке эртен бола-даа, судьялары-нч депкей бедик болган деп чүвени үнөлөөр-дир мен.

Эң экилер—үжөн үш

ЧССР-ниң футбол федерациясы тренери чөвүлелинч сандаларынч алаага эртен 1970 чылдын үжөн үш эң эки спортчуларын дайымыс бадлаан.

Оларынч аттары: Доокуч ойнакчылар — Виктор Баликов («Торпедо», Мос-ква), Лев Кудасов (АТСК, Довда-Ростов), Ашор Навазашви-ли («Спартак», Москва).

Оң талакы топ камгалачты ойнакчылар — Юрий Истомин (АТСК), Ревас Додуашвили («Динамо», Тбилиси), Генна-дий Логотет («Спартак», Москва).

Оң талакы топ камгалачты ойнакчылар — Альберт Ше-стерев (АТСК), Вадим Иванов («Спартак», Москва), Виктор Анчикин («Динамо», Москва).

Солгай талакы топ камгалачты ойнакчылар — Владимир Колпачный (АТСК), Владимир Смирнов («Динамо», Москва), Мурта Хурчилава («Динамо», Тбилиси).

Солгай талакы камгалачты ойнакчылар — Валерий Зыков («Динамо», Москва), Евгений Ловчев («Спартак», Москва), Валентин Афонин (АТСК).

ФУТБОЛ

Оң талакы камгалачты — Владимир Мунтян («Динамо», Киев), Николай Киселев («Спартак», Москва), Валерий Мас-лов («Динамо», Москва).

Төп камгалачты — Владимир Федотов (АТСК), Василий Ка-линов («Спартак», Москва), Кайи Асатгани («Динамо», Тби-лиси).

Солгай талакы камгалачты — Виктор Писаев («Спартак», Москва), Владимир Поликарпов (АТСК), Игорь Кузнецкий («Карпаты», Львов).

Оң талакы кылдык халдакчы ойнакчылар — Гия Нодия («Динамо», Тбилиси), Владимир Штерков («Динамо», Мос-ква), Геннадий Шалимов («Торпедо», Москва).

Төп халдакчы ойнакчылар — Борис Колейкин (АТСК), Владимир Коалов («Динамо», Москва), Анатолий Бышовец («Динамо», Киев).

Солгай талакы халдакчы ойнакчылар — Геннадий Евржич-кин («Динамо», Москва), Владимир Дударенко (АТСК), Эдуард Кочиневич («Шахтер», Донецк).

(СЭТА).

ШКОЛА БОЛГАШ АМЫДЫРАЛ

Яны-бүрү темага чуруу чу-руурунча урулар сонуургал-ды болгай. Чурулга хал-дыктык школарынын эсте-тиг кижизилдигинче улау салдарыг. Улау-Хемчик Баян-Нол ортумак школарынча өөр-нөкчилеринч тураан ачы-ларынч делеткен эртен. Делеткенде кирген чуруу-ларынч темасы яны-бүрт: Соо-Кирей, Чээ чыл, тыла, оон-гоодаларынч калалгаанынча тамаарышкан пейзаж, тама-ты болган Ада-чүг дайыны-нын мадыры, шооугагул баян-лардан тауулар, мал-

УРУГЛАРЫНЧ ТАЛАНТЫЗЫ

маган, кыштак болган өскө-дөө. Төрөн чериштинч каас чараш бойдус чурумалы, хем, хоуу, арга-арыг — бо бүтүн бичи кижилеринч шыдаар хирези-биле чуруу көрүнгөн мактангыч.

Делеткенниң түнелде өтө класстардан белектер, 5—7 класстардан бекши, 8—10 класстардан сески класстар

ХАРЫЛЗАА БЫЖЫККАН

чөрдү, кичээлдерге олуржу-рунч орамышкан. Ийги-лүш-биле чуруу ачыларын түнелде школарынын

МАЛЧЫННАР УРУГЛАРЫН ЯСЛИЖЕ

кудуктан суг сөөртүп турар. «Хүчүгүш» колдуунда мал-чынарнын уруларын тургу-рап сорулгалыг. 25 уруг манас турар ужулгуд-да болза, мында чүгүш малчынын уруу бар. Эскерин суур-да алаан-хаакчылар

макталдыг черлерин ээлейт, шиктирилг, Сергей Байыр-оол, Витя Дукарбан, Алеша Чадамба, Лора Дуваа, Егор Сарыгбай дөш өскө-даа уру-ларынч тураан чурутары эки деп мактанган.

Школа бири чартык чылды багай өвөс өөредилге-биле дооскан. Школада 39 кончук эки өөрнөкчиги, 116 ударник бар болган. Ылангы ийи бе-леткек клаас, 3 «б» класс, 1 «а», 4 «а» класстар түс хуу өөредилгени чедип алган.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

өөредилге-кижизилдигин эки-лөө.

Кышкы дыштаныга хүн-неринде суурда ада-нелер шко-ла бажынынч туталган, арылган. Шефке бежен аягы ада-не киришкен.

М. КУУЛАР.

нын, ясли аямакчыларынч уруларын болган. Мында сес кижизилдиги, аямак тө-лөкчиринч бүтүн ап олурар. Хе-рек кырында олар малчынынч уруларын ажаавай, оон орунуга 3—7—10 херо урулар ажаап турары чөптүг экен.

Чөрт беш кижини орунун мычар аялган болур бе? Чарылдал дөрт сорунгама у-дланга болур ужулгуд. Мал-чынарнын аямак-толу уру-лар албан черлеринче хаара турарынч үс шиктирилээр өйү көлгөн.

А. ДОПЧАА.

Барыш-Хемчик район.

НЕГЕДЕ ЧӨПТҮГ

Ан кедэ Советиниң күс-сөөк сурда эмелге пун-тузунч эргелеткен Н. Оор-жактын аямактын дугайында өткөдү дыйлаан. 1900 аямак кижизилгү улау девиссөөр өм-нөлдөгү хамаарыш турар. Анык эмиштинч чоң ортуу-ла медицина темасына лек-ция, беледаларынч өмчүл, сан-боолетчеринч, «Кадиктыл» деп студияны үндүрү, чам-дык квартираларда бууинар-нын тургууш, кымымак аяма-дан турарын күс-сөөккө дем-дегелен.

Эмелге пунтузунч мате-риал-техниктиг хандырыл-ганында четистеринч база эле-реткен. Эмелгенинч септе-лени багай чоруктан. Чувар-демир, стол шымыгары бол-ган өскө-даа эртенч чууга херексөөдөр чедипкен. Интер-нат, ясли, маган, столова-ларынч арыг-төвөр байдалынч кышкы, экиндиги дугайында эмелге эргелеткенниң са-гымдыгыгарынча кичээлге салбайн турар.

Столованың дугайында тонуну хомудаларын сово-хун удурутчуларынча тагыс улаа эвөс четкен. Столова повараарынч белектер турар чемпион ассортментини адым. Устүдө четистеринч чаладыр хемелерин алы-рын хамаарышкан удурутчу-лар утпас болза эки.

Д. АНАТОЛИЕВ.

КАЙЫН АЛЫРЫА?

Бижилерин амыралында суг агаар-биле дөмөй дээрн кымга-даа билингир болгай. А бир эвөс Бин-Хем районунч «Кымы тарачын» колдуунуң Билегин суг-бараан ферма-зынга кымык үдө келген кижизилгү арыг сугу ижер анзе, тын-пас-лаа. Моон мурунда чылдарда суурдан ирак эвөс Кара-Суг деп черин ижер сугу трактор-биле сөөртүп экеп тур-ган. Ам ижер сугу сөөртүр арга турза-даа, фермада брита-ли П. Байыр-даа, колхоз баптаар чери-даа хемчег алаан турары эдилген.

Суурда школа, эмелге, клуб, магазин бар болган турттак-чылары 900 аямак турар. Билегин суурунч чангыла дамырак суг өткөрдү-лаа зонуп калган. Оон бээр турттакчылар ижер сугу ийек калаларына кузуктаран ап турар. Ол суг иже-ринге канчап-лаа таарышкан. Амыралынч бир чууга хе-регелди мындыг байдалыг турга, колхоз баптаар чери оңу биле тура, мынчага чедир бөттүг хемчег алаан турар.

Х. КУСКУН-ООЛ.

ШҮГҮМЧҮЛӨЛДЕРНИ

КИЧЭЭНГЕЙГЕ АЛЫНАР

ЧӨГЕНИП КЕЛГЕШ...

Чөө-Хемчик районун төвү — Чалаа хоорайнын Алаа-Маалыр кудумчузунга 1967 чылдан бээр чуртталга бажы-нарынч тутуу калбарын эге-лөп түбө. Кудумчула ам дө-рөң чуртталга бажыны бар, чаа бажынар база тутунуш турар. Чаа кудумчулар, квар-талар нежекип турары-биле калы чоңунч хандырылганынч эргелеткен чууга чүдүлөр ба-за кылдырган тургү дег.

Алаан-Маалыр кудумчузунга кудук чок, чуртталга бажы-нарында радио киришкен. Баштагы чылдарда электри шүтүмү база чок турган бол-гай. Кудумчула чурттакчылар-нын хемден сугал, радио лынавайн, электри чырыкты-зы чок, бажынарда лаа, керо-син кымыс турар дугайында 1968 чылда «Шы» солуга шүтүмчүлөк паразитинч соонда биче эскериле болган.

Чурттакчыларынч кижизил-ге-биле онтарларын калып, алаагыштарын туртузуп, бажы-нарже электри шүтүмүн кири-гизген, чурттакчылар чырык-тын аялгалы берген. Хоорайнын коммунал аямак-агыг чери кудукту кастырып эге-лөдөн, 1968 чылда кудукту кастырайы алаа калган. Квар-талынч чурттакчылар хемден сугалашкан. Алаа-хөргөтү үндүрүп турган, шала касты-рып калы кудукту 1970 чыл-дың төнүгүндө демир-дес, мын-лаш-биле дуй бажырып калган. Коммунал аямак-агыг чериниң кудумчунуң чурттакчы-ларынча көртүрүр дээр ачы-гузасы бүтүлгөй ол-тур.

Кудумчунуң чурттакчылары бистер, бүгү чоң-биле бир де-мей радиону лынаксап, хүн

бүрүлүң чууга болушкунуң-нын билип алыксап турар бис. Алаан-Маалыр кудумчузунда радиолуг бажы чок. Районунч харылаа контроланга чалгы-нын кийрип келген бис, мынча-га чедир кандыг-лаа түнел болбодай. Бистин округтан хоорай Советиниң депутатынча сонгуккан аш Островиков, коммунал аямак-агыг чериниң эргелеткен аш Бравченко турттакчылар, бистеринч ая-мелестин хандырынын кал улаа алаан келген, херек черле бүт-пес болган.

Кудук, радио дугайында Ча-лаа хоорай Советиниң күс-сөөккө чекке катан барбалы-выс дээр, кудумчунуң чурттак-чыларынч бичи-лаа сагын салбайн келди. Хоорайнын эге-чаргырлар, коммунал аямак-агыг чери бар болганга, район-нун партия, совет органдарын-ча хомулал кымырын болаайн келген бис.

Негеледе, алааг кымырынч чөгөт төпсөп, чуугаалың кер-ген. «Шы» солугунч арынга боттарыштынч: негеледе хо-мулавыстынч бижилерин сүмө-лөшкен бис. Алаан-Маалыр ку-думчунуң чурттакчылары-нын даасканы-биле бижилди.

К. ДОНГАН.

ТҮННӨЛ ЧОК

Ол-ла районунч «Чыраа-Бажы» совохунуң Улау-Хоу-ла кышталарынч, малчы-нарч чуртталга бажынары-биле бүтүн хандырылган. Мынча-даа коозамы бир кыштада даштыдан көөрге, улау дөмөк «чараш» бажы көстүр. Ону бир-де дугаар көргөн кижизилгү, малчынынч чурттан турар бажынынч экилин деп бодар. Мынча-даа херек кырында бөйлө-лөдүг экен. Ол «чараш» бажы-ныга бо чылым кандыг-даа септелге кылбаан, сонга-хаа-газы, печказы бузук, мылган, чугай чок болганмынча ха-палары дыдык, шиктиден хүн кылаанынч көстүп турар. Ийгилик эки бажынынч септе-лгөзү кылбаанында калы малчынар соок өлгөрдө тур-ган өрварлар. Ук бажынынч септелгенинч дугайында кү-зү-не совохунуң дирекция че-ринге айтырынын малчынар тургузуп турза-даа, оон түн-нөлк чок болган.

М. АЛДЫН-ООЛ.

АК-КӨК ЭКРАНГА

ЯНВАРЬ 8-ТЕ МОСКВАДА

18.00—«Истелге». Дамчы-дыганы чогаалчы С. Смирнов чорудар. 18.40—Информас-тыг үндүрүлгө. 19.00—Теле-шин. 20.00—Эфирде—«Ча-лыы назым». Хөгжүнүгү дам-чылыга.

НЫЗЫЛДАН

21.00—Дамчылыг алаа з-ар программасы. 21.03—«Кини-лер, болуушуннар, факты-лар» (тыза дылга). 21.13—

«Вакта». (Эртен-тайлыгылыг кино). 21.33—«Челозш» (тыза дылга). 22.03—«Горь-кий Адыны Новгородта». Кро-ника-документалдыг кино. 22.13—«Дүн, бегүн, даярда» (орус дылга). 22.23—Чарла-лар, рекламалар.

МОСКВАДА

22.30—Сөөгү медюлер. 22.45—«Нүштүг» азынгар болгаш дидим. Эстрадтыг кон-церт. 23.30—00.00—«Хама-рышлас чоруктуң тутунуң адаанда чурт».

Редактор К. Н. ДИНГА.

АГААР

Бөгүн республикада булу-тталып каап турар хүн болур, сонгу районнарга хар чаар. Арктик черлерге онза эскер-

Садып алыкчыларнын кичээнгейинге

№ 10 магазинде (Авиация кудумчузу) спорт ба-разанарынч килдини ажиттыган. Бараанарын тууда болгаш акша шиктирилгенин-биле салдылган турар. Ол-ла магазинде артык кезектер садып кил-дис база бар. Ажылдар шактары 10 шактан 19 шакка чедир, 14 шактан 15 шакка чедир чапсарлаар. Воскресе-ньеде дыштаныр.

КЫЗЫЛ САДЫГ.

КИНО

ЯНВАРЬ 8-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Индийа Джонун өлгөни» 10.20, 12, «Бу-руузу чоктар» 13.45, 15.40, 17.35, 19.30, 21.25 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Ак өлгөргө» 12, 13.45, «Сөөгү хүннер» 15.30, 17.15, 19, 20.45 шактарда. «ЕНИСЕЙ»: Уруларга кино-чуруктар 9.20, 12.25, «До-ранынч ужураалары» 10.40, 13.45, 15.45, «Итальянча Ам-риканда» 17.35, 19.25, 21.30 шактарда. «ВОСТОК»: «Ол чаксаан эвөс чораш» 11.30, 13.15, 15, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

КОМПЛЕКТИНЧ ЭКСПЕДИЦИОННЫН КУЛТУРА БАЖЫНЫ: «Нолумб хемден оол» 14, «Хоорай даштында бажыга ужу-ралдар» 18, 20 шактарда.

«СОВЕТ ТЫВАННЫ 10 ЧЫЛЫ» КУЛТУРА БАЖЫНЫ: «Хып турар халың артинелери» 14, «Чангааш ийги» 18, 20 шактарда.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ

Москва, Бочковский переулок, 10. Тел. 2-11-11. Телеграфный адрес: «ШИН».

Былма Шетинкин-Бравченко кулумчуз бажы № 3. ТЕЛЕФОННАР